

падзейнасцю, яркімі, тыповымі і псіхалагічна пераканаўчымі персанажамі, глыбінёй аўтарскіх думак і майстэрствам іх увасаблення ў тэксе.

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Галавач, П. Збор твораў: у 3 т. – Мн.: Дзяржвыд. БССР, 1958. – Т. 1: Апавяданні. Нарысы. Артыкулы. – 1958. – 396 с.
2. Гарэцкі, М. Творы: Дзе в душы: аповесць. Апавяданні. Жартайліві Пісаравіч: п’еса. Літаратурная крытыка і публіцыстыка. Лісты. – Мн.: Маст. літ., 1990. – 629 с.
3. Гуревіч, Э. Ідеологічны диктат і мир детства: беларуско-рускіе литератураное взаимадействие 20–30-х годов // Дет. літ. – 1992. – № 1. – С. 42–43.
4. Зарэцкі, М. Пра дзеда Альпіна // Чырвон. Беларусь. – 1930. – № 18. – С. 2.
5. Колас, Я. Збор твораў: у 14 т. – Мн.: Маст. літ., 1972. – 1978. – Т. 5: Апавяданні. Лісты. «Казкі жыцця». – 1973. – 632 с.
6. Скрыган, Я. Некалькі хвілін чужога шчасця: літ. успаміны, сустречы, шляхі. – Мн.: Маст. літ., 1979. – 192 с.

УДК 821.161.3.09

І. Л. Пасюковіч (Беларусь, г. Мінск)

АД НАСТАЎНІКА ВУЧНЯЎ – ДА НАСТАЎНІКА НАРОДА

Анататыя: Якуб Колас – беларускі дзеяч, педагогічны і творчыя набыткі якога на-
заўжды будуть з народам, асабліва з настаўнікамі, запікаўленымі працягваць лепшыя тра-
дыцы беларускай педагогікі. У працы прадстаўлены матэрыял па педагогічнай дзейнасці
Якуба Коласа праз сучаснае бачанне пытання з улікам накіраванасці работы гімназіі. Пад-
крэсліваецца: некалькі дзейнасць Якуба Коласа выйшла за рамкі звычайнай настаўніцкай
дзейнасці. Сёння Якуб Колас – гэта настаўнік народа.

Ключавыя слова: педагогічная дзейнасць, партнёрства, супрацоўніцтва, сістэма
адукацыі, традыцыі беларускай педагогікі, адукацыйны працэс.

Якуб Колас (Канстанцін Міхайлавіч Міцкевіч) каля трыццаці гадоў
працаўваў на ніве народнай асветы: вучыў дзяцей і дарослыя, ствараў
школы і бібліятэкі, унёс грунтоўны ўклад у распрацоўку метадычных
і тэарэтычных праблем навучання і выхавання.

Верасень 1902 год – пачатак педагогічнай работы славутага пісь-
менніка і педагога. Ён працуе ў палескай глушы настаўнікам Люсінска-
га народнага вучылішча Хатынскай вобласці Пінскага павета. Потым
лёс закінуў яго настаўніцаць у Цёмныя Ляды, дзе ён стварае нелегаль-
ную школу для дзетак-беларусаў. Зімой 1908 года ў школе в. Сані Аб-
чугскай вобласці Ігуменскага павета адным з першых вёў навучанне
на роднай мове. Летам таго ж года даваў прыватныя ўрокі ў Стоўбцах.
У 20-я гады XX стагоддзя К. М. Міцкевіч пачынае займацца навуковай
дзейнасцю, на працягу некалькіх гадоў вядзе заняткі па методыцы вы-

кладання беларускай мовы ў Беларускім педагогічным тэхнікуме, на педагогічных курсах у Слуцку, а з 1923 года працуе ў Беларускім дзяржаўным універсітэце.

Рэктар універсітэта Уладзімір Іванавіч Пічэта пазнаёміўся са сваім будучым калегам па працы яшчэ летам 1921 года. Зблізіла іх агульная справа па заснаванні Інстытута беларускай культуры. У час працы ва ўніверсітэце Якуб Колас актыўна займаўся і літаратурнай дзейнасцю. Выходзіць яго паэма «Новая зямля» – энцыклапедыя народнага жыцця.

Педагагічная праца заўсёды цікавіла Канстанціна Міхайлавіча. Калі харектарызаваць педагогічныя погляды Я. Коласа, то можна заўважыць, што яны – працяг і выражэнне ідэй знакамітага педагога К. Д. Ушынскага. У 1926 годзе ён напісаў «Методыку роднай мовы» – першы ў Беларусі навукова аргументаваны дапаможнік, у якім раскрываліся прынцыпы выкладання. Значную ўвагу надаваў педагог пытанням выхавання, на першое месца ставіў такія праблемы, як фарміраванне светапогляду вучняў, маральнае, эстэтычнае і працоўнае выхаванне.

Пытанні методыкі выкладання роднай мовы, прапанаваныя Якубам Коласам, гучыць і ў сучасных методык.

Асноўныя педагогічныя прынцыпы, выпрацаваныя ў коласаўскі перыяд, пакладзены і ў аснову педагогічнай дзейнасці гімназіі №23 г. Мінска з беларускай мовай навучання.

Сваю дзейнасць гімназія распачала ў 2002 годзе, калі па рашэнні Мінгарвыканкама на базе сярэдняй школы № 23 была створана дзяржаўная ўстанова адукацыі «Гімназія з беларускай мовай навучання № 23 г. Мінска». А дзейнасць школы пачыналася ў далёкім 1936 годзе. У даваенны і ваенны час у будынку гімназіі размяшчалася лётнае вучылішча. А з 1947 года пачала працаваць жаночая школа з беларускай мовай.

Гімназія сёння – гэта ўстанова адукацыі з лепшымі традыцыямі сістэмы адукацыі Рэспублікі Беларусь, у якой выкладанне прадметаў ажыццяўляецца на роднай мове, вывучаецца дзве замежныя мовы – англійская і кітайская.

Вывучэнне кітайскай мовы пачалося з 2006 года.

У Рэспубліцы Беларусь і па-за яе межамі гімназію ведаюць як уставнову, накіраваную на выніковую і прадуктыўную працу па навучанні вучняў кітайскай мове і культуры, накіраваную на павышэнне метадычнай граматнасці настаўнікаў кітайскай мовы г. Мінска і Рэспублікі ў цэлым праз дзейнасць Кабінета Канфуцыя, які адкрыты пры РІКК БДУ і дзейнасць Рэсурснага цэнтра «Цэнтр кітайскай мовы і культуры», які быў адкрыты ў 2016 годзе з мэтай аказання метадычнай дапамогі настаўнікам.

Асаблівае месца ў арганізацыі адукацыйнага працэсу адводзіцца развіццю творчых здольнасцей вучняў, а таксама далучэнню іх да духоўнай і мастацкай спадчыны беларускага народа. На працягу навучальнага года праходзяць літаратурна-музычныя гасцёўні, фестывалі выкананіццаў вершаў, конкурсы творчых пісьмовых работ.

У 2016 годзе началася дзейнасць вакальнай студыі «Сцежачка». Кіраунік студыі, Саута Аляксей - стыпендыят спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі, які прыняў удзел у адкрыцці Года адукацыі Беларусі ў Кітаі ў складзе делегацыі Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь. Удзельнікі студыі з'яўляюцца лаўрэатамі і дыпламантамі конкурсаў міжнароднага і рэспубліканскага значэння. Асноўная мэта дзейнасці студыі – папулярызацыя традыцыйнай народнай песеннай культуры Беларусі і Кітая; развіццё міжкультурнага ўзаемадзеяння вучняў у сферах творчай дзейнасці; выхаванне ў маладога пакалення грамадзянска-патрыятычных пачуццяў.

Дзейнасць настаўнікаў беларускай мовы і літаратуры ўяўляе сабой комплекс практычных мерапрыемстваў, якія заснаваны на дасягненнях навукі, педагогічнага вопыту і накіраваны на ўсебаковае павышэнне прафесійнага майстэрства настаўніка. Толькі за гэты год педагогічнымі работнікамі нашай гімназіі было апублікована каля 20 артыкулаў.

Вучні гімназіі кожны год сустракаюцца з выбітнымі людзьмі Беларусі. Наведванне музеяў класікаў беларускай літаратуры Якуба Коласа, Янкі Купалы, Максіма Багдановіча як у Мінску, так і на малой радзіме пісьменнікаў стала традыцыйай для вучняў і настаўнікаў гімназіі. Экскурсіі і турыстычныя паходы па жыццёвых слядах класікаў літаратуры прыносяць новыя запамінальныя веды.

Пры распрацоўцы шляхоў удасканалення выкладання кітайскай мовы ў гімназіі асноўны акцэнт робіцца на кампетэнтнасцым падыходзе.

Настаўнікі-валанцёры з Кітайскай Народнай Рэспублікі фарміруюць у вучняў здольнасці міжкультурнай камунікацыі, спрыяюць эфектульнаму фарміраванню і замацаванню моўных навыкаў. Выкладанне замежнай мовы набыло дзейнасныя характеристары. Настаўнікі-валанцёры не толькі ўводзяць вучняў у моўнае асяроддзе, але і далучаюць іх да культуры і традыцый сваёй краіны. Для дасягнення высокага ўзроўню валодання мовай па-ранейшаму патрабуецца нямала стараннасці, зацікаўленасці і штодзённай працы.

У гэтым навучальным годзе ў гімназіі працуе дзве магістранткі Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта, носьбіты кітайскай мовы – Лю Янмін і Ван Сюеінь. Абодзве прадстаўніцы Кітайскай На-

роднай Рэспублікі ў апошні год свайго навучання ў Другім Пекінскім універсітэце замежных моў вывучалі беларускую мову.

На працягу ўсяго перыяду выкладання ў нас носьбітам кітайскай мовы ўдалося адаптавацца і далучыцца да беларускай культуры і традыцый. Станоўча паўплывалі адукацыйнае беларускамоўнае асяроддзе нашай установы, эмаксыйная ўключанасць кітайскіх калег у навучальны калектыв, насычанае грамадскае жыццё ў гімназіі, актыўны ўдзел у гарадскіх мерапрыемствах (падрыхтоўка сумесных навуковых канферэнцый, музычных і метадычных фэстаў, сумесныя паходы ў музей, прагулкі па гістарычных мясцінах Мінска, наведванне канцэртаў народных музычных і харэаграфічных калектываў Беларусі, тлумачэнне традыцый і звычаяў беларускага народа, а таксама сумесная падрыхтоўка і святкаванне беларускіх і нацыянальных святаў). Такім чынам, наша ўстанова прадстаўляе першы вопыт сярод устаноў агульнай сярэдняй адукацыі Беларусі ў далучэнні кітайскіх грамадзян да беларускай культуры, спадчыны Рэспублікі Беларусь у межах адукацыйнай прасторы асобнай гімназіі.

Надаецца вялікая ўвага арганізацыі работы настаўнікаў вучэбнага прадмета «Кітайская мова» з высокаматываванымі вучнямі, падрыхтоўцы іх да ўдзелу ў рэспубліканскай алімпіядзе па вучэбных прадметах, конкурсах даследчага характеру і іншых інтэлектуальных конкурсах, паспяховай сацыялізацыі і працягу адукацыі выпускнікоў установы адукацыі.

З 2012 года ў рэспубліцы праходзіць міжнародны конкурс «Мост кітайскай мовы». На працягу шасці гадоў вучні гімназіі з'яўляюцца пераможцамі і прадстаўляюць нашу краіну ў Кітайской Народнай Рэспубліцы.

На працягу пяці гадоў (з моманту правядзення) вучні гімназіі з'яўляюцца дыпламантамі заключнага этапу Рэспубліканскай алімпіяды па вучэбным прадмете «Кітайская мова». На працягу трох год (з моманту яе заснавання) вучні гімназіі з'яўляюцца лаўрэатамі прэміі пасла Кітайской Народнай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь за высокія дасягненні ў вывучэнні кітайскай мовы. За гэты час восем вучняў гімназіі былі ўзнагароджаны прэміямі пасла Кітайской Народнай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь.

Для павышэння моўнай падрыхтоўкі па кітайскай мове з 2014 года вучні гімназіі штогод праходзяць навучанне ў міжнародных лагерах г. Шанхай і Даляньскага політэхнічнага ўніверсітэта, КНР.

Гімназія накіроўвае сваю дзейнасць на прапаганду вопыту па вывучэнні кітайскай мовы і на развіццё супрацоўніцтва: з навучальными установамі г. Мінска і Рэспублікі Беларусь, у якіх вывучаецца кітайская

мова; Рэспубліканскім Інстытутам краязнаўства імя Канфуцыя БДУ, Інстытутам Канфуцыя МДЛУ і іншымі Інстытутамі і кабінетамі Канфуцыя; Пасольствам Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь; установамі адукацыі Кітайскай Народнай Рэспублікі.

У снежні 2008 года (у прысутнасці пасла Рэспублікі Беларусь у Кітайскай Народнай Рэспубліцы Тозіка А. А.) была падпісаны дамова аб супрацоўніцтве дзяржаўнай установы адукацыі «Гімназія з беларускай мовай навучання № 23 г. Мінска» з сярэдняй школай замежных моў № 8 горада Таншань Правінцыя Хэбэй, КНР тэрмінам на 5 гадоў. У кастрычніку 2013 года дамова была працягнута яшчэ на 5 гадоў.

25.05.2018 падпісаны Мемарандум аб супрацоўніцтве і сумеснай дзейнасці з Цэнтральна-Паўднёвым універсітэтам лясной гаспадаркі і тэхналогій г. Чанша, КНР на 2018–2022 гады.

17.12.2018 падпісаны Мемарандум аб супрацоўніцтве паміж Шанхайскай гандлёва-прамысловай школай замежных моў і дзяржаўнай установай адукацыі «Гімназія з беларускай мовай навучання № 23 г. Мінска».

Працягваючы традыцыі Коласа, гімназія цесна супрацоўнічае з Беларускім дзяржаўным універсітэтам, з'яўляецца пляцоўкай для праходжання практикі студэнтаў філалагічнага факультета. Пасля заканчэння ўніверсітета студэнты маюць магчымасць працаўладкавацца ў гімназіі.

У 2018 годзе дырэктар гімназіі Пасюковіч І. Л. з'яўлялася членам эксперктнай камісіі праекта новага адукатыўнага стандарта I ступені вышэйшай адукатыўнай установы Рэспубліцы Беларусь па спецыяльнасці «Усходняя філалогія». Прэкт адукатыўнага стандарта распрацоўваўся на філалагічным факультэце БДУ.

Гімназія эфектыўна транслие свой вопыт не толькі для настаўнікаў г. Мінска і Рэспублікі Беларусь, але і для гасцей з блізкага і далёкага замежжа. За апошнія гады геаграфія наведвальнікаў гімназіі значна пашырылася, што сведчыць аб эфектыўнай дзейнасці ўстановы адукатыўнай. Гімназію наведалі дэлегацыі з Кітая, Польшчы, Расіі (Смаленск, Санкт-Пецярбург, Калінінград, Пскоў), Кіргізіі, Латвіі, Эстоніі.

Асноўнае дасягненне нашай установы адукатыўнай – канкурэнтаздольныя асобы – выпускнікі, якія працягваюць навучанне ў вышэйшых навучальных установах, у тым ліку і ўстановах адукатыўнай КНР.

На працягу двух гадоў, з моманту першага выпуску вучняў, якія выучалі замежную мову (кітайскую), насы выпускнікі атрымалі ўрадавую стыпендыю на навучанне ў КНР на чатыры гады:

2017 год: Шахаб Касандра (Цяньцзінскі ўніверсітэт замежных моў), Яблонская Сафія (Фуданьскі ўніверсітэт, г. Шанхай, юрыдычны факультэт);

2018 год: Гаруновіч Лізавета (Усходнекітайскі педагогічны ўніверсітэт), Краўчэння Ганна (Шанхайскі педагогічны ўніверсітэт).

Напрыканцы варта згадаць запавет Я. Коласа, які ён пакінуў у 1952 годзе для студэнцкай моладзі: «Дарагі студэнты і моладзь! У вас ёсьць тры бясцэнныя дары, якім я магу толькі пазайздросціць, у той жа час і парадавацца. Першы дар – ваша маладосць, сіла, жыццярадаснасць. Другі дар – прасторныя, шырокія дарогі ў жыццё... Трэці ваш дар... сягоння яго яшчэ няма ў вас, але ён павінен быць, яго вы абавязаны здабыць – ваша чеснасць, прынцыповаю, адданаю працаю на славу нашай Радзіме і народу... Гэты ваш дар можа і павінен прайвіца ў мнагаграннай вашай дзейнасці... А для гэтага вам трэба вучыцца, вучыцца і вучыцца, і не толькі ў сценах універсітэта і інстытутаў, але і па за іх межамі.

Што ён такое, ваш трэці дар? Гэта ваш уклад у навуку, у паэзію, у мастацства... Жыццё наша – бурнае, вясновае разводдзе. Яно не стаіць на месцы, яно развіваецца з дня ў дзень. Мой запавет вам: ідзіце ў нагу з жыццём, не адставайце, аперадджайце яго. Не закапайце ў зямлю ваших дараў, а прымнажайце і аддайце іх народу...» [13].

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Андрэева, Е. Г. Якуб Колас – педагог // Адукацыя і выхаванне. – 1997. – № 10. – С. 110–118.
2. Белорусско–китайские отношения в воспоминаниях белорусских послов: к 25-летию установления дипломатических отношений / сост. А. Тозик; под общ. ред. А. А. Тозика. – Минск: Звязда, 2017. – 2016 с.
3. Грэкава, Г. І. Ад настаўніка для народа – да народнага песняра // Адукацыя і выхаванне. – 2002. – № 10. – С. 65–68.
4. Мудры і дбайны настаўнік: да 100-годдзя з дня нараджэння Я. Коласа / А. Емяльянаў, Р. Літвінаў // Віцебскі рабочы. – 1982. – 26 кастр. – С. 4.
5. Йофе, Э. Р. Якуб Колас – выкладчык вышэйшай школы // Адукацыя і выхаванне. – 1994. – № 12. – С. 91–95.
6. Карапеў, Г. Жыццё ў шматганных прайяўленнях...: работа Я. Коласа настаўнікам у в. Сані (Талачынскі раён) // Наша Талачыншчына. – 2002. – 25 верас. – С. 2.
7. Панасевіч, З. М. «Другое чытанне для дзяцей беларусаў» Якуба Коласа // Каласавіны: матэрыялы навук. канферэнцыі з нагоды 90-годдзя творчай дзейнасці Якуба Коласа (1996 г.) / рэд. Г. В. Гавароўскі; Дзярж. літаратурна-мемарыяльны музей Я. Коласа. – Мінск: Паліграф. камбінат МВПА імя Я. Коласа, 1997. – С. 114–122.
8. Радзіёнаў, У. Н. Педагагічны шлях Якуба Коласа // Народная асвета. – 1982. – № 11. – С. 8–14.
9. Рычагоў, А. Х. Выдатны літаратар і таленавіты педагог // Народная асвета. – 1992. – № 9. — С. 78—80.

10. Рычагоў, А. Х. Якуб Колас – педагог // Адукацыя і выхаванне. – 1993. – № 9. – С. 96–103.
11. Смыкоўская, В. І. Колас-педагог // Беларуская літаратура / рэдкал.: М. М. Грынчик (гал. рэд.) [і інш.]; Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт. – Мн.: Выд-ва БДУ, 1982. – Вып. 10. – С. 160–171.
12. Якуб Колас – педагог // Якуб Колас: да 110-годдзя з дня нараджэння: біябліографічны паказальнік / склад. Н. Б. Ватацы [і інш.]; рэд. В. П. Рагойша. – Мн.: Дзярж. бібліятэка БССР, 1983. – 423 с.
13. Ярохін, А. Якуб Колас і Беларускі ўніверсітэт // Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. – 1968. – 19 студзеня. – С. 2.

УДК 372.881.1

І. С. Піскун, І. У. Таяноўская, Лю Янмін
(Беларусь, г. Мінск)

**РАЗВІЦЦЁ КАМУНІКАТЫЎНАЙ КАМПЕТЭНЦЫИ
НАВУЧЭНЦАЎ ПРЫ ЭЎРЫСТЫЧНА НАКІРАВАНЫМ
ВЫКАРЫСТАННІ БЕЛАРУСКА-КІТАЙСКАГА ПЕРАКЛАДУ
(НА МАТЭРЫЯЛЕ ТВОРАЎ ЯКУБА КОЛАСА)**

Анататыя. У матэрыялах даклада аргументаеца значнасць развіцця мастацтва перакладу і выкарыстання адпаведнай навучальнай дзеянасці творчага характару з улікам беларуска-кітайскіх сувязей. Разглядаюча прычыны складанасці падобных перакладаў; прыводзящеца прыклады іх выканання на матэрыяле лірыкі Якуба Коласа; указываюча асобныя камунікатыўныя ўменні, што развіваюча пры гэтым у навучэнцаў.

Ключавыя слова: камунікатыўная кампетэнцыя, мастацкі пераклад, крэатыўнае навучанне, беларуска-кітайская адпаведнікі, цяжкасці перакладу, семантычныя асацыяцыі, дыялог культур.

На пачатку XXI стагоддзя ў свеце адбываеца змена парадыгмаў сацыяльна-эканамічнага развіцця, пераход да новай эканомікі, якая развіваеца ва ўмовах тэндэнцый да глабалізацыі, канкурэнцыі, змен у сферы ведаў і камунікацыі. Яны вызначаюць уклад жыцця большасці краін. Змяняючаца самі веды, іх структура, павышаеца ўзровень складанасці ведаў, узімае неабходнасць фарміравання гатоўнасці арыентаванаца ў яшчэ большай – і яшчэ больш вірлівай – плыні інфармацыі, павышэння кваліфікацыі, прафесіяналізму, пашырэння кругагляду асобы. Адным са шляхоў вырашэння пытання павышэння якасці падрыхтоўкі выпускнікоў ВНУ ў сувязі са зменамі ў сацыяльна-эканамічных адносінах з'яўляеца кампетэнтнасны падыход да адукацыі, які стаў адным з галоўных кірункаў стратэгіі дзяржаўнай палітыкі Беларусі, а таксама краін Еўрапейскага саюза.